

Ioan Leș

PRIN LUMEA DREPTULUI ȘI A DIPLOMAȚIEI

Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Universul Juridic

București

-2024-

Cuprins

Capitolul I. Primii ani de școală, studiile juridice și primii ani în profesie	11
1. Primii ani de școală și de liceu	11
2. Autorul la Facultatea de Drept a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca	12
3. Debutul în avocatură	16
Capitolul II. Primii ani în învățământul juridic	18
1. Admiterea la doctorat	18
2. La Facultatea de Drept economic-administrativ din Sibiu	19
Capitolul III. În magistratură și notariatul de stat	22
1. În magistratură	22
2. În Notariatul de Stat	25
Capitolul IV. Activitatea în Parlamentul României	27
1. Începutul activității parlamentare	27
2. În Comisia de redactare a proiectului de Constituție	28
3. Dezbaterile din Comisie și din Constituantă	31
4. Marile teme ale Constituantei, așa cum au fost văzute de autor	35
5. Membru al Frontului Salvării Naționale	62
Capitolul V. Anii din diplomație	65
1. Începuturile	65
2. Activitatea diplomatică în Venezuela, Barbados, Jamaica, Haiti, Republica Dominicană și Panama.	66
Capitolul VI. Din nou în învățământul universitar	86
1. Precizări preliminare	86
2. La Universitatea Româno-Germană	86
3. La Universitatea „Lucian-Bлага” din Sibiu	88
Capitolul VII. Secvențe venezuelene	102
1. Date generale despre Venezuela	102
2. Impresii despre Caracas	111
3. Popasuri venezuelene	115
Capitolul VIII. Gânduri despre justiție și drept	132
1. Preliminarii.....	132
2. Statul de drept și justiția socială la începutul mileniului III.	133
2.1. Scurte observații preliminare	133
2.2. Drepturile sociale între teorie și realitate	135

2.3. Concluzii.....	143
3. Reformă și antireformă în învățământul juridic românesc	145
3.1. Aprecieri generale	145
3.2. Învățământul juridic de stat versus învățământul juridic particular	149
3.3. Personalul didactic din învățământul juridic românesc	153
5.4. Concluzii.....	165
4. Cavalcada ordonanțelor de urgență, delegitimarea forului legislativ și proliferarea „industrii normative”	166
4.1. Legitimitatea ordonanțelor de urgență	166
4.2. Situația ordonanțelor de urgență	167
4.3. „Inflația” legislativă fenomen negativ al societății românești	169
4.4. Sumare concluzii.....	173
5. Gânduri despre democrație și forma de guvernământ.....	174
5.1. Precizări preliminare	174
5.2. Un nou model de republică sau o monarhie?	179
5.3. Repere concluzive	185
6. Opinii despre aderarea la Schengen și suveranitatea poporului	187
6.1. O scurtă introducere în temă	187
6.2. Este drumul spre Schengen unul garantat de autoritățile de la Bruxelles?.....	188
6.3. În loc de concluzii ample	196
7. Reflecții despre Constituția Italiei în viziunea unui reputat magistrat.....	197
7.1. O introducere sumară în temă	197
7.2. Reflecții asupra unor texte comentate de autor	199
7.3. Concluzii	208
8. Criza contemporană a procedurilor judiciare	209
8.1. Aspecte preliminare	209
8.2. Aspecte relevante privind modul de derulare a unor proceduri judiciare și viitorul lor normativ	214

Capitolul I

Primii ani de școală, studiile juridice și primii ani în profesie

1. Primii ani de școală și de liceu

După o copilărie petrecută într-un frumos sat de pe malurile râului Cavnic – Făurești, situat la 8 km. de orașul Cavnic, 25 km. de Baia Mare și la aceeași distanță de centrul de raion din acele vremuri, Tg. Lăpuș – mi-am început primii ani de instruire la Școala generală din comuna natală (Făurești era centru de comună în acea epocă). Copilăria autorului nu diferă esențială de a celorlalți copii din acele vremuri, cu unele neajunsuri, dar și cu multe satisfacții caracteristice acelei vârste.

În timpul liber, după orele de școală, îmi rezervam timp suficient și uneori chiar discreționar, pentru partidele de fotbal cu colegii din vecinătate, ceea ce trebuie să recunosc provoca și nemulțumirea mamei pe care trebuia să o ajut în gospodărie. De fapt ea era și singura care încerca să-mi aplice uneori corecțiile necesare, poate, nu îndeajuns de severe. Și cred că trebuie să-i mulțumesc pentru asta, pentru că în acele vremuri comuniste nu prea se vorbea de drepturile copilului și de posibilitatea lui de a se plânge la unele autorități pentru a i se acorda cuvenita protecție. Dar trebuie să recunosc că generația mea nici nu ar fi conceput așa ceva, respectul pentru părinți implica și acceptarea măsurilor disciplinare luate de aceștia. Azi lucrurile s-au schimbat, ceea ce într-o anumită măsură este și explicabil. Cu toate acestea, în opinia noastră, România educată este o lozincă folosită de politicieni pentru a mai obține voturi, probabil, dar nu este conformă cu realitățile vieții cotidiene.

La șapte decenii de la epuizarea anilor premergători școlii primare privesc cu multă nostalgie locurile natale, ceea ce este firesc pentru fiecare dintre noi. Dar, fără îndoială, că am avut o copilărie frumoasă, care a fost favorizată și de splendoarea locului de naștere, situat pe malurile unui frumos râu de deal, nu departe de Muntele Gutâi. Așa că practic aveam și o „mare” – râul Cavnic – și o zonă de deal spectaculoasă la doar câțiva metri de casă. Iar iernile erau spectaculoase aici în apropierea muntelui și copiii încercau să beneficieze de ele în mod corespunzător. Așa că și azi mă mai întreb, ca marele poet francez Francois Villon, „*ou sont les neiges d'antan*”. Și prin prisma acestei experiențe personale de viață schimbările climatice par tot mai evidente, căci în timpul copilăriei mele zăpezile din timpul iernii erau uneori considerabile acolo la poalele muntelui Gutâi.

După absolvirea școlii primare am urmat cursurile Liceului teoretic „Gh. Șincai” din Baia Mare, care a rămas până azi cel mai prestigios liceu din centrul de județ. O predilecție pentru limbile străine m-a determinat să urmez secția umanistă a instituției de învățământ menționate. Aici am avut profesori foarte buni, dar și extrem de exigenți, cum a fost profesoara de limba franceză (care mi-a fost și dirigintă), cea de limba rusă și cea de latină.

Pe vremea aceea, limba rusă era, cu evidență, cea mai „importantă”, deși trebuie să recunosc că ea nu era printre preferințele multor elevi. Realitatea este că la sfârșitul liceului nu aveam probleme deosebite pentru a înțelege și chiar pentru a ne exprima în franceză și în limba rusă.

Îmi amintesc cu plăcere de un fapt petrecut pe la începutul deceniului al IX-lea al secolului trecut, cu prilejul unei vizite efectuate în Rusia. Eram la Leningrad (azi Sankt Petersburg) și am încercat să întrețin o conversație cu ghidul din acest oraș pentru a-mi testa cunoștințele de limba rusă: o profesoară de franceză și română. Marea surpriză a fost că după această discuție, ori de câte ori distinsa profesoară avea o dificultate de exprimare în limba română, nu mai întreba de ghidul român, ci de „domnul din Sibiu care vorbește rusește”. Era aici și o mică exagerare din partea ghidului nostru din Sankt Petersburg. Regret, însă, că în prezent cunoștințele mele de rusă s-au cam estompat. Iar regretul este sincer pentru că Rusia este o mare țară și cu o mare cultură, iar aceasta indiferent de opțiunile noastre politice sau de altă natură. Trebuie să dăm Cezarului ceea ce este a Cezarului, iar această axiomă ar trebui să fie promovată de orice intelectual autentic.

2. Autorul la Facultatea de Drept a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca

Alegerea unui drum în viața fiecăruia dintre noi nu constituie, cel mai adesea, una dintre cele mai facile opțiuni. Iar dificultățile sunt cu atât mai mari cu cât o atare alegere se face imediat după absolvirea studiilor liceale, respectiv la vârsta la care un tânăr de-abia a pășit pragul maturității. Este perioada marilor încercări și ale unei intersecții de drumuri decisive pentru destinul oricărui dintre noi.

Întrebarea care se poate pune este aceea de a ști de ce am ales dreptul. Iar întrebarea este legitimă căci în epoca la care mă refer cunoștințele unui absolvent de liceu pentru științele juridice erau, pentru a nu-l parafraza chiar pe marele Caragiale, extrem de reduse. Studiul dreptului nu era o preocupare majoră a statului socialist, iar științele sociale erau reprezentate foarte bine prin economia politică, materialismul dialectic și socialismul științific, domenii ce serveau în mod „exemplar” educației comuniste a tineretului. Dovadă este și faptul că la data când mi-am început studiile universitare, inclusiv la data absolvirii acestora, în România existau doar trei facultăți de drept, respectiv la București, Cluj-Napoca și Iași.

Din păcate nici azi liceele noastre, nici cel puțin cele cu profil umanist, nu au cuprins elemente de drept în curricula școlară. La unele licee se studiază unele elemente de educație civică, mai ales de legislație rutieră. Într-o epocă a globalizării și a interdependențelor dintre națiuni, ar fi utilă o reformă a curriculei școlare, în sensul introducerii unor discipline necesare pentru cunoașterea instituțiilor internaționale, în special a celor europene, precum și pentru o abordare a unor elemente de drept constituțional, de cunoaștere a drepturilor și obligațiilor fundamentale ale cetățenilor.

Realitățile actuale ne demonstrează mai mult ca niciodată că educația civică a multora dintre cetățenii României se îndepărtează enorm de imperativele celui de-al treilea mileniu. Lipsa de cultură și de educație atinge cote impresionante în raport cu standardul pe care România l-a avut cu trei decenii în urmă. Criza sanitară de la începutul anului 2020 a scos în evidență calitățile poporului nostru, dar și existența fenomenului negativ la care am făcut referire. Direcția înspre care ne îndreptăm este una care ne poate plasa într-o lume a indiferenței și a derizoriului. Nu ne rămâne decât să sperăm într-o revigorare a educației în România.

Revenind la întrebarea evocată trebuie să spun că absolvirea unui liceu cu profil umanist m-a determinat, într-o anumită măsură, să aleg dreptul. Această realitate și o anumită înclinație pentru o profesie cu caracter aplicativ a cântărit mult în ceea ce privește opțiunea aleasă. Dar, în același timp, nu pot face abstracție nici de o înclinație spre ideea de dreptate și adevăr, valori pe care îndrăznesc să cred că nu le-am ignorat niciodată, indiferent de profesiile pe care le-am exercitat în cei aproape 50 de ani de activitate.

Cu asemenea gânduri, în anul 1965, m-am deplasat în orașul de pe malurile Someșului (o premieră în viața mea) pentru a mă înscrie la concursul de admitere la Facultatea de Drept a Universității „Babeș-Bolyai”. Surpriza a fost mare când am aflat că s-au înscris la concurs un număr mare de studenți, respectiv 30 pe un loc. Și după un atare concurs a urmat procedura firească de înscriere la cursurile Facultății de Drept din Cluj-Napoca pentru anul universitar 1965-1966.

Parcursul anilor de studenție a fost unul normal și unul agreabil din punct de vedere al vieții de student. Îmi amintesc și azi cu deosebită plăcere de viața de student din Cluj-Napoca, care nu a fost una extrem de austeră așa cum s-ar părea, ci dimpotrivă una bogată, situată între bibliotecă și viața de cămin studențesc, reușind să ne bucurăm și de ofertele unui oraș studențesc exemplar (teatru, operă, cinematografe etc.). A fost poate cea mai prosperă perioadă din epoca comunistă, aceea a studenției mele (anii 1965-1970).

Viața studențească din acea epocă a fost poate una dintre cele mai agreabile, iar acest lucru este valabil și din punct de vedere al posibilităților de achiziționare a unor bunuri ce ne interesau la acea vârstă, îndeosebi cărți de specialitate. Un student bursier, cum era și în cazul meu, beneficia de cazare gratuită în căminul studențesc și masă la cantină (trei mese pe zi) în condiții aproape similare cu cele din restaurante. Iar aceasta nu este o exagerare și nici nu poate fi vorba despre o nostalgie față de valorile unei societăți apuse. Bursa mai era reprezentată și de o sumă ce poate părea mică, de 50 de lei lunar. Pentru a avea o imagine sumară aș putea afirma că o carte de specialitate sau de beletristică costa undeva la 4-6 lei, iar una mai voluminoasă putea ajunge la cca. 9-10 lei.

Am fost mult timp marcat de acest frumos oraș universitar, unde mi-am cunoscut și soția. Clujul fascinează și azi, dar nu am mai reușit să-l privesc cu aceiași ochi, poate datorită unui anumit subiectivism inevitabil, poate datorită unei distanțări în timp față de cele trăite în studenție, dar, fără îndoială, și datorită unei industrializări petrecute după anii 70 ai secolului trecut, când Clujul nu mai avea parcă aerul unui oraș studențesc.